

MÉDIUM V PREMENE 12. ROČNÍK TRIENÁLE PLAGÁTU TRNAVA 2025

24.6.2026 - Dominika Lazorová | Slovenské centrum dizajnu

Koncom roka 2025 sa v trnavskej Galérii Jána Koniarka po trojročnej prestávke uskutočnil 12. ročník medzinárodnej súťaže Trienále plagátu Trnava. Jeho završením boli výstavy plagátov, ktoré porota vybrala do finále. Práce z kategórie profesionálnych tvorcov boli vystavené v priestoroch Synagógy - Centra súčasného umenia, študentská kategória bola prezentovaná v priestoroch Galérie Medium Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Obidve prezentácie boli v kurátorskej koncepcii Adriána Kobetiča a Rebeccy Opravil.

Trienále plagátu, ktoré sa kontinuálne rozvíja od roku 1991, patrí k stabilným platformám prezentujúcim vývoj grafického dizajnu a plagátovej tvorby. Vznik projektu súvisel so spoločenskou transformáciou a postupným uvoľňovaním politickej situácie po roku 1989, keď sa umelecké prostredie usilovalo o kontakt so zahraničím a vznikla potreba platformy schopnej sprostredkovať súčasnú vizuálnu kultúru širšej verejnosti. V Trnave tieto snahy vyústili do založenia trienále v spolupráci s Galériou Jána Koniarka, pričom jedným z hlavných zakladateľov bol grafický dizajner Jozef Dóka ml. Poslaním podujatia sa stalo sprostredkovať plagát v jeho obsahovej a vizuálnej šírke ako médium, ktoré je schopné rýchlej a trefnej vizuálnej komunikácie. Kým prvý ročník bol limitovaný len na Slovenskú republiku, už v nasledujúcom sa podujatie stalo medzinárodným. Projekt, ktorý vznikol ako reakcia na potrebu otvorenosti a medzinárodnej výmeny po roku 1989, dnes čelí odlišnej, no nemenej komplexnej kultúrno-spoločenskej situácii.

Hlavným organizátorom trienále je Galéria Jána Koniarka, ktorá projekt realizuje v úzkej spolupráci so Slovenským centrom dizajnu a Vysokou školou výtvarných umení v Bratislave; obe inštitúcie pôsobia ako spoluorganizátori od samého vzniku podujatia. Projekt bol aj tento rok predložený do grantovej výzvy Fondu na podporu umenia, ktorý podporoval trienále aj v predchádzajúcich ročníkoch značnou čiastkou. Napriek rozsahu a medzinárodnému charakteru podujatia bola však výška finančnej podpory výrazne obmedzená. Situáciu zároveň komplikovala aj náročná finančná situácia Slovenského centra dizajnu. Finančné ťažkosti podujatia pomohol tento rok preklenúť najmä Trnavský samosprávny kraj. Práve vďaka jeho podpore sa dvanásť pokračovanie s tridsaťročnou kontinuitou podarilo uskutočniť. Aktuálny ročník tak podčiarkuje význam dlhodobých partnerstiev a ich kľúčovú úlohu pri udržiavaní stability a kvality kultúrnej produkcie v súčasnom slovenskom kontexte.

O pretrvávajúcej potrebe platformy na prezentáciu plagátovej tvorby svedčí aj viac než dvetisíc prihlásených prác autorov a autoriek z rôznych krajín celého sveta. Práce posudzovala medzinárodná porota odborníkov z oblasti grafického dizajnu a vizuálnej komunikácie v zložení: Götz Gramlich (DE), Justyna Kucharczyk (PL), Hannah Sakai (AT) a Alexander Tochilovsky (USA). Dve súťažné kategórie, profesionálna a študentská, tak vytvorili priestor na dialóg nielen v medzinárodnom rámci, ale aj medzi etablovanou a nastupujúcou generáciou dizajnérsťva.

Od počiatku vzniku moderného média plagátu koncom 19. storočia bol jeho miestom pôsobenia verejný priestor, hoci išlo najmä o mestský či inštitucionálny. V súčasnosti sa však jeho pôsobenie presúva i do digitálneho priestoru, čím dochádza k zmene percepcie aj distribúcie. Trienále dlhodobo mapuje postupnú migráciu plagátu z fyzického priestoru do digitálneho, čo sa v dvanástom ročníku premietlo aj do spôsobu prezentácie finálnych prác na oboch výstavách. Charakter plagátu ako

komunikačného nástroja, ktorého úlohou je rýchlo, priamo a vizuálne pútavo sprostredkovať informáciu, prirodzene podnecuje tematickú reflexiu aktuálnych spoločenských problémov. Ako píše v katalógu riaditeľ Galérie Jána Koniarka Adrián Kobetič, jeho povahu možno prirovnať metaforicky k letokruhom stromu. „Vďaka nim je možné určiť, aké bolo v minulosti ‚ovzdušie‘, teda aké boli podmienky na život v dobe, keď vznikali. Letokruhy (...) sa doslovne aj obrazne podobajú vrstvám plagátov, ukladaným na seba v čase.“ Medzi výrazné okruhy tohto ročníka patrili environmentálna kríza, potláčanie demokratických systémov, vojenské konflikty, otázky ľudských práv či dôsledky koloniálnych praktík. Plagát sa tak v tomto ročníku ukazuje ako médium reagujúce na spoločenské napätie s osobitou naliehavosťou a v niektorých prípadoch nadobúda formu vizuálneho aktivizmu. Stavajú sa na odpor letargii a indiferencii, ktoré môžu vyplývať z prudkého rozvoja informačno-komunikačných technológií a presýtenosti rýchlej cirkulácie obsahu na digitálnych platformách. Kritickou a sugestívnou vizuálnou reakciou sa tak môže stať účinným nástrojom v boji proti týmto fenoménom.

Celý článok nájdete v časopise Designum 1/2026 na s. 36. Viac informácií o predaji časopisu Designum.

<https://scd.sk/clanky/medium-v-premene-12-rocnik-trienale-plagatu-trnava-2025>